

Fuafuaga Fa'atino mo le Fatafata (pe o le Fatu) Tigā

- Taofi lau galuega o lo o faia ae malolō.
- Miti tasi pe fa'alua lau pamu GTN, pe tu'u se 'afa po'o se fuala'au GTN atoa i lalo o lou laulaufaiva.
- Afai e le alu ese le tiga o le fatafata **toe fai lau pamu po'o le fuala'au GTN i le ta'i 5 minute** (mo le o'o i le tolu le aofa'iga)

Afai e silia ma le 15 minute le tiga o lou fatafata vala'au loa se ta'avale a le falema'i.

VILI vave 111

la mua'i VILI le 111 pe afai :

- o lou tiga e **TETELE NAUĀ** (e pei e foliga mai ua taomia mamafa pe fufusi atu foi lou fatafata) nai lo le mea e masani ona e fa'alogoia pe a oso lou fatu **pe**
- ua sosolo i ou tau'au, ua, 'aulamu po'o lalo i ou lima uma e lua **pe**
- ua e afu, fa'afaufau, fa'asuati, tau le mafai ona mānava, matapogia.

Ta'oto fa'asasa'o pe a e tau matapogia, pe nofo i luga pe a tau le mafai ona mānava

Masalo ua oso lou fatu – e tāua minute uma

Medications following your heart attack

What you need to know

Vai/Fuala'au i le mǎē'a ona oso o lou fatu
O mea e mana'omia ina ia e silafiaina

Matā'upu

Itūlau

Aisea ou te mama'omia ai vaila'au pe a māē'a le osoga o lo'u fatu	3
Asepīrini (Aspirin)	4
Poloka-beta (Beta-blockers)	6
Fuala'au Poloka o le ACE (ACE Inhibitors)	8
Fuāla'au e fa'aitiitia ai le ga'o	10
Isi fuāla'au e mafai ona e inuina	12
Manatu e fesoasoani mo au fuāla'au	13
Fuafuaga Faatino mo le Fatafata Tigā	Fa'ava'a i Tua

This resource is a collaboration between WDHB and ARPHS.

Issue date: Sept 2008
Review date: Sept 2010
Classification: 0182-01-006

E fa'apefea pe a te'i ua 'ese foliga o a'u fuala'au pe sui foi igoa?

Talanoa i lau foma'i tala-vai po'o lau foma'i pe afai o le igoa lea ua i luga o lau pepa po'o le fagu fuala'au ua ese nai lo le igoa na e manatu i ai, pe ua ese foi foliga o lau fuala'au.

E fa'apefea ona teuina a'u fuala'au?

- ◆ Teu au fuala'au i se nofoaga mālū ma mago. Aua le tu'uina i nofoaga e lāina, po'o le fale tae'le ona e au ai ina susū.
- ◆ Teu 'ese ia le āu i ai tamaiti.
- ◆ Tia'i fuala'au tuai po'o fuala'au ua te'a le "aso e aogā ai" – e mafai ona fautua atu lau foma'i tala-vai.

E i ai ni Fesili?

E le o fa'ailoaina atu e lenei tusi mea uma e uiga i au fuala'au.

Talanoa i lau foma'i, foma'i tala-vai po'o le foma'i tausi ma'i pe afai e te fia malamalama atili.

E fa'apefea pe afai ou te manatu ua ia te a'u nisi a'afiaga 'ese mai?

O fuala'au uma lava e i ai ni a'afiaga ae e le o tagata uma e maua ai. E le o a'afiaga uma o lo o i totonu o lenei tusi.

Afai e te manatu o se tasi o au fuala'au ua e maua ai i se a'afiaga e le o totonu o lenei tusi, talanoa i lau foma'i po'o lau tala-vai.

E mafai ona ou fa'aaogaina vai, vai mai laula'au, vai fa'ale-aganuu po'o vai fa'a-natura, ia ou te fa'atauina e a'u lava ia?

Talanoa i lau foma'i tala-vai 'ae e te le'i fa'atauina ni vai, laula'au, vai fa'ale-aganuu pe fa'a-natura ina ia mautinoa e le afaina ai isi au vai.

O nisi fuala'au (fuāla'au e le o i ai ni siteroi (steroids) ae fa'ate'aina ai le fula) ia e mafai ona e fa'atauina e te'a ai le tiga e fa'aono a'afia ai nisi fuala'au pe fa'ateleina ai le avanoa e alu ai le toto pe afai o lo o e inuina fo'i ia asepirini.

Siaki i lau foma'i po'o lau foma'i tala-vai ao le'i fa'aaogaina se tasi o nei fuala'au:

Igoa ta'atele	Fa'ata'ita'iga o igoa o lo o fa'atau ai
Ibuprofen	Nurofen [®] , Brufen [®] , I-Profen [®] , Panafen [®] , ACT-3 [®] , Ibucare [®]
Diclofenac	Cataflam [®] , Flameril [®] , Voltaren [®]
Naproxen	Naprogesic [®] , Naprosyn [®] , Naxen [®] , Somaflam [®] , Synflex [®]
Mefenamic acid	Ponstan [®]

Aisea ou te mana'omia ai vaila'au pe a mǎē'a le osoga o lo'u fatu

A uma se osoga o le fatu ona amata lea o oe e lau foma'i i ni fuāla'au. O nei fuāla'au e fesoasoani e:

- ♥ fa'aitiitia ai le avanoa e toe oso ai lou fatu
- ♥ puipuia ai lou ma'i fatu mai le fa'aleagaina atili

E tatau ona e fa'aaogaina ni fuāla'au ese'ese ona e ese'ese auala e aogā ai fuāla'au ta'itasi. O le fa'a aogaina tu'ufa'atasi e maua ai le aogā sili.

O fuāla'au ese'ese o le 'ā:

- ♥ fa'atumauiina ai le manifinifi o lou toto
- ♥ fesoasoani e pulea ia fa'aailoga va'aia o lou ma'i
- ♥ fa'amauualoina ai ↓ lou toto ma le tātā o lou fatu
- ♥ fa'aitiitia ai ↓ ai le ga'o i le toto

E tāua tele lou:

- ♥ inuina o au fuala'au e **pei ona ta'uina atu e lau foma'i** ma ia aua ne'i misia se inuga
- ♥ **'aua nei taofia** au fuala'au e aunoa ma le talanoa i lau foma'i

Asepirini (Aspirin)

O le a le mea na te faia?

E fa'amanifinifi e le asepirini lou toto ma fa'aitiitia le to'a o le toto. O le a fa'aitiitia ai ↓ lou avanoa e toe maua ai i se isi fatu oso.

O le aofa'i o le asepirini e fa'aaogaina e fa'amanifinifi ai le toto e maulalo tele atu nai lo le mea e te mana'omia pe a oso sou tigā.

Itu'aiga asepirini ese'ese

Asepirini e tu'u i le vai - **Solprin[®]**, **Disprin[®]**, **Cardiprin[®]**, **Aspro Clear[®]**

Asepirini e lē mau i le puta - **Cartia[®]**, **Aspec 75[®]**, **Heartcare Aspirin[®]**

O a nisi 'a'afiaga 'ese mai e fa'aono alia'i mai?

E laititi nauā le aofa'i o le asepirini e fa'aaogaina pe a māē'a le osoga o le fatu, o le tele lava o tagata e le maua ai i nisi 'a'afiaga 'ese mai.

Ae, **ta'u i lau foma'i** pe afai e te maua i se tasi o fa'afitauli o i lalo:

- ♥ manava tiga (o le inuina o le asepirini, lea e lē mau i le puta, po'o le inuina o au asepirini fa'atasi ma mea'ai e fa'aono fesoasoani e fa'aitiitia ai lenei tulaga)
- ♥ uno'oa e le masani ai i lou tino

Telefoni vave lau foma'i pe a mafua i le asepirini ona e:

- ♥ tau le mafai ona mānava pe i fo'i le mānava
- ♥ fa'asuati – 'ena'ena, pei o le lanu o le kofe ia pua'iga

Nai manatu e fesoasoani ia te oe i au fuala'au

O le a se mea e fesoasoani mai ina ia manatua ai le inuina o a'u fuala'au?

- ◆ o nisi tagata e lelei atu lo latou manatuaina pe a inuina a latou fuala'au i taimi o tāumafataga
- ◆ e mafai ona tu'u e lau foma'i tala-vai au fuala'au i totonu o se taga fa'apitoa (taga fa'aputa) o le a fai ma fesoasoani
- ◆ e mafai ona e fa'aaogaina se pusa e fa'avasega ai fuala'au (mai lau fale tala-vai)
- ◆ teu se lisi o au fuala'au ma taimi e inu ai (pe fa'aaoga se 'pepa malo samasama') – fesili i lau foma'i mo se fesoasoani i ia mea

Ave lau lisi po'o lau pepa samasama pe a e alu i lau fale tala-vai, va'ai lau foma'i, po'o le falema'i

O le a e tatau ona ou faia pe a galo ona inu a'u fuala'au?

E taua ina ia 'aua ne'i galo ona inu au fuala'au.

Afai e galo ia te oe, **inu vave loa. Ae aua le inuina i le taimi e tasi inumaga e lua (fa'a-lua)** o au fuala'au. Afai ua toetiiti lava o'o i le taimi o le isi au inumaga, **'aua** le inuina le inumaga lea na e misia, fa'atali ma inu lau fuala'au e soso'o ai i lau taimi masani.

Afai o lo o e inuina se fuala'au e umi fa'ato'a aogā, pe telegese lona aogā, talanoa i lau tala-vai e uiga i le mea e fai pe a misia se inumaga.

O isi fuala'au e te fa'aono fa'aaogaina:

Glyceryl Trinitrate (GTN)

O le GTN o se fuala'au naitereiti (nitrate) e vave lana gaoioi e togafitia ai le fatafata tiga. E fa'aaogaina o se fuala'au (Lycinate[®]) po'o se fana (Glytrin[®], Nitrolingual[®]) e fa'apasi i lalo o lou laulaufaiva. Ua tatau ona uma ona tuuina atu ia te oe e lau foma'i lenei mea.

Naitereiti aoga umi

O nisi tagata e mana'omia le fuala'au naitereiti aoga umi i le oso o le tiga o le fatafata.

Fuala'au e fa'aoso ai le fia fai o fe'au vai

Latou te ave'eseina mai le tino vai ua ova ma o le a e tula'i so'o ai (e fa'aalu le vai).

Fuala'au e poloka ai ia ala-kalasiamu (Calcium channel blocker)

Latou te puleaina fo'i le fatafata tiga, fa'amauualoina le toto ma pulea le tata o lou fatu.

Spironolactone

O lenei fuala'au e fa'aono tu'uina atu fo'i i tagata ua fa'aletonu foi o latou fatu

Warfarin

E fesoasoani le uofarini (warfarin) e taofia le toto mai le to'a.. Ua ta'ua o le taofi-toto-to'a. E mafai ona e fa'aaogaina isi mea e taofi ai le toto-to'a e pei o le clopidogrel.

Afai e te mana'omia ni fa'amatalaga e uiga i so o se tasi o nei fuala'au, fa'amolemole talanoa i lau tala-vai, foma'i po'o lau foma'i tausi ma'i.

E i ai se mea e tatau ona ou tau mamao ese mai ai?

- ♥ Aua le fa'aaogaina se mea o i ai se asepirini. Siaki fuala'au o mea tigā ma vai o le fulū a'o lei fa'atauina, auā o nisi o nei vai e i ai i totonu ia asepirini.
- ♥ O nisi fuāla'au o mea tigā (fuāla'au e le o i ai ni siteroi (steroid) ae fa'ate'aina ai le fula) e mafai ona mafua ai le toto ma le pala o le manava pe a fa'aaogaina fa'atasi ma le asepirini. Taga'i i le itulau e 14 mo le lisi o nei fuala'au.
- ♥ Talanoa i lau foma'i tala-vai (kemisi) po'o lau foma'i a o le'i inuina nisi vai po'o vai foi fa'a-leaganu'u, fa'a-natura, po'o vai lau la'au. O nisi o vai ia e gaosia mai i lau la'au, lea e fa'aono alu ai le palapala, o lo o aofia ai i totonu mea fa'aopoopo o le garlic, ginkgo, ginger, ginseng, white willow ma le fever few.

Poloka-beta (Beta-Blockers)

O le a le latou mea e fai?

O Poloka-beta e:

- ♥ fa'atelegeseina le tātā o le fatu
- ♥ fa'amauualoina ↓ le toto
- ♥ fesoasoani e puipuia le tigā
- ♥ fesoasoani e fa'amauualoina ↓ le avanoa e toe oso ai le fatu
- ♥ fesoasoani i gasegase na maua i le ma'i fatu ina ia ola umi

Igoa o poloka-beta ta'atele

Igoa ta'atele

metoprolol
carvedilol
atenolol
celiprolol
sotalol

Igoa o lo o fa'atau ai

Betaloc CR[®], Lopresor[®], Slow Lopresor[®]
Dilatrend[®]
Lo-Ten[®]
Celol[®]
Sotalol[®]

A'o 'e le'i amata i se poloka-beta

- ♥ Ta'u i lau foma'i pe e te maua i le ma'i sela

Pe a 'e amata i se poloka-beta

- ♥ e amataina oe i se aofa'iga mauualalo e lau foma'i ona fa'aopoopo ↑ mālie lea i nai vaiaso e soso'o ai.
- ♥ e mafai ona alu sina taimi fa'ato'ā lagona le malosī – o nisi taimi pe ā o ni nai masina.
- ♥ **'aua ne'i taofia fa'afuase'i** le inuina o au poloka-beta e aunoa ma le talanoa muamua i lau foma'i. **E mafai ona mata'utia tele lenei mea.**

Igoa o fuala'au ta'atele

Igoa ta'atele

simvastatin
atorvastatin
bezafibrate

Igoa lo o fa'atau ai

Lipex[®]
Lipitor[®]
Bezalip Retard[®], Fibalip[®]

O nisi tagata o lo o i se statin e fa'aono aveina foi i ai ia le isitimipi (Ezetrol[®]) e fa'amauualalo atiliina ai o latou ga'o. O le fuala'au Vytorin[®] o le ezetimibe ua i ai ma le simvastatin.

Pe a e ulua'i amata i le simvastatin po le atorvastatin

- ♥ E itiiti se numera o tagata e i ai ni fa'afitauli i o latou ate. **A e le'i amata au fuala'au**, o le a su'eina lou toto ina ia siaki le galue o lou ate
- ♥ O le **simvastatin** e aoga sili pe a inuina i le **po**
- ♥ O le **atorvastatin** e mafai ona inuina i so o se taimi lava o le aso (i le taimi e tasi i aso ta'itasi)

O a nisi o a'afiaga 'ese mai?

O le tele o tagata e le tele ni a'afiaga latou te maua mai nei fuala'au. Ae ui i lea, ta'u i lau foma'i pe a e maua i le:

- ♥ manava tiga/fa'asuati
- ♥ fa'apupu/manava tata po'o le mamau
- ♥ le mafai ona feusua'i (i le bezafibrate)
- ♥ tigā maso, vaivai maso – **taofi fuala'au ma telefoni vave loa lau foma'i pe a tupu lenei mea.**
- ♥ tiga le manava
- ♥ pata le tino
- ♥ le lavā

E i ai se mea e tatau ona ou tau mamao ese mai ai?

- ♥ E taua tele mo lenei fuala'au ina ia siaki i lau foma'i po'o le tala-vai a'o le'i inuina nisi fuala'au e ese mai
- ♥ Aua le 'aia le moli-meleke, po'o se vai ma se siamu e fai mai ai ona e a'afia ai lenei fuala'au – talanoa i lau tala-vai e uiga i lenei mea

Fuala'au e fa'amauualalo ai le ga'o po'o le cholestrol (Statins ma fibrates)

O a mea latou te faia?

O statins ma fibrates e fa'aaogaina e togafitia ai le maualuga o le ga'o i lou toto. E fesoasoani i tagata na maua i le fatu oso, ina ia fa'aloaloina le soifua.

E i ai ga'o "lelei" ma ga'o "leaga".

Ua amataina oe e lau foma'i i se tasi o nei fuala'au ina ia fa'aitiitia ai ga'o "leaga". O lona uiga o le a tu'uitiitia le ga'o e mau i puipui o ou ala toto.

E mana'omia le siaki o lou toto mai lea taimi i lea taimi ina ia fuaina le maualuga o lou ga'o, ma va'ai pe o le a le lelei o lo'o galue ai au fuala'au. E faia e lau foma'i lenei mea mai le tasi i le tolu masina se'ia tumau le maualuga o lou ga'o, ona faia lea ta'i ono masina.

O le maualuga o le ga'o e tatau ona e tūmafai i ai o le:

Itu'aiga ga'o	Maualuga talafeagai (mmol/L)
Aofa'iga atoa o le ga'o (TC)	↓ Itiiti ifo nai le 4
Ga'o LDL	↓ Itiiti ifo nai le 2.5 *
Ga'o HDL (lelei)	↑ Silia ma le 1
Tryglycerides	↓ Itiiti ifo nai le 1.7

* E fa'aono fai atu lau foma'i ina ia sini mo fa'aitiitia o le ga'o LDL

O le tūmafa maloloina ma le fa'amalosi tino o le a fesoasoani e fa'aiti i tia atili ai ou ga'o. E mafai ona tuuina atu e lau foma'i, foma'i tausi ma'i po'o le tala-vai nisi fa'amatalaga e uiga i lenei mea.

O a nisi o a'afiaga 'ese mai?

Pe a e ulua'i amata i se poloka-beta pe fa'aopoopo fo'i au inumaga, e te fa'aono lagona le vāivāi pe maua fo'i i nisi a'afiaga 'ese mai mo ni nai aso. O nei a'afiaga e masani lava ona o 'ese mālie.

Ta'u i lau foma'i pe a e mauaina nisi o mea o lo'o mulimuli mai ma ua fai ma fa'alavelave pe ua le o 'ese fo'i:

- ♥ malūlūina lima ma vae
- ♥ niniva, lēlavā
- ♥ miti leaga pe fa'afitauli i le moe
- ♥ le toe mafai ona feusua'i
- ♥ pata pe mageso
- ♥ manava tātā
- ♥ popole
- ♥ fa'afafau

O nisi a'afiaga e mafai ona **mātuia** 'ae le ta'atele. **Telefoni vave lau foma'i** pe afai e:

- ♥ maua oe i le ī o le mānava
- ♥ te'i ua telegese pe televave, pa'ō pe lē gatusa le tātā o lou fatu ae le masani ai

E i ai se mea e tatau ona ou tau mamao ese mai ai?

- ♥ Talanoa i lau foma'i po'o le talavai 'ae e te le'i fa'atauina pe fa'aaogaina nisi vaia'au falema'i
- ♥ Aua le 'aia le moli-meleke, po'o se vai ma se siamu e fai mai ai ona e āfāina ai le seliperolo (Celol) – talanoa i lau foma'i tala-vai e uiga i lenei mea

Fuala'au poloka o le ACE (poloka enesaimi (enzyme) ia e liliuina anetiotesinisini(angiotensions))

O le a le latou mea e fai?

E fa'amauualaloina e fuala'au poloka o le ACE ia le toto e ala i le fa'avaivaiina o ala toto. Latou te fesoasoani e taofia le fatu mai le fufula pe a uma ona oso le fatu. Latou te fesoasoani i le fatu ina ia toe fo'i i le lelei ma galue lelei.

Igoa ta'atele o fuala'au poloka o le ACE

Igoa Ta'atele

Cilazapril

Quinapril

Captopril

Enalapril

Lisinopril

Igoa o lo o fa'atau ai

Inhibace®

Accupril®

Apo-Captopril®, Capoten®, Captopril®

Enahexal®, m-Enalapril®, Renitec®

Prinivil®

O le candesartan ma le losartan o ni fuala'au e tutusa o latou a'afiaga 'ese mai ma fuala'au poloka o le ACE, ae e galulue i se auala e itiiti lava se auala e ese'ese ai. Atonu e suia oe i se tasi o nei fuala'au pe afai e te maua i se tale matūtū, o se a'afiaga 'ese mai lea mai le inuina o fuala'au poloka o le ACE.

E i ai ni fuala'au e i ai uma i totonu ia le fuala'au poloka o le ACE ma se fuala'au e oso ai le fia fai o le fe'au vai (e ave'esea ai le vai 'ova)- e pei o fuala'au e igoa o le Inhibace Plus® ma le Accuretic®.

Pe a e ulua'i amata i se fuala'au poloka o le ACE

- ♥ E te fa'aono lagonaina le niniva ma le matapogia, ae maise lava i le uma o lau fuala'au muamua. E mafai ona leaga atu lenei mea pe afai o lo o e inuina foi ni fuala'au e fa'atupu ai fe'au vai (fuala'au vai). Tula'i malie i luga, 'aia le natinatia, nofo muamua i le pito o lou moega po'o luga o se nofoa. E tatau ona masani lou tino i le fuala'au i le fa'asolo ai o le taimi.

- ♥ O le a 'amata oe e lau foma'i i se aofa'iga maulalo o fuala'au ona fa'aopoopo ↑ malie ai lea i nai vaiaso.
- ♥ E mana'omia ina ia su'eina pea lou toto e siaki ai ou fatuga'o. E mafua lea ona o se fuainumera itiiti o tagata e i ai ni fa'aletonu i o latou fatuga'o pe a latou inuina fuala'au poloka o le ACE.

O a nisi o a'afiaga 'ese mai?

O fuala'au uma lava e i ai a'afiaga ae e le o tagata uma e maua ai.

O nisi tagata o lo'o i inuina fuala'au o le ACE e fa'aono maua i le:

- ♥ tale mago
- ♥ suiga i le tofo (le ta'atele)
- ♥ fa'afaufau pe fa'asuati
- ♥ niniva pe matapogia
- ♥ pata (le ta'atele)
- ♥ ulu tigā

Ta'u i lau foma'i pe tutupu nisi o nei mea ia te oe. O nisi taimi e vave tutupu ai nei a'afiaga 'ese mai, 'ae o nisi o taimi e le tutupu se'ia mae'a ni masina mulimuli ane.

O nisi a'afiaga 'ese mai e mafai ona mātuiā 'ae le ta'atele.

Telefoni vave lau foma'i pe a:

- ♥ amata ona fulafula ou laugutu, fa'a'i po le laulaufaiva pe
- ♥ e te vevela, ma'alili pe tigā le fa'a'i pe
- ♥ tiga fo'i lou fatafata, vave le tātā o le fatu pe pepē ou lima, vae po'o laugutu

E i ai se mea e tatau ona ou tau mamao ese mai ai?

- ♥ E mafai e fuala'au poloka o le ACE ona fa'ateleina le potasiamu (potassium) lou tino. 'Alo 'ese mai mea e suitulaga i le masima ona e maua ai le potasiamu i totonu o ia mea.
- ♥ Talanoa i lau foma'i po'o le foma'i tala-vai a'ae e le'i fa'atauina pe fa'aogaina nisi fuala'au.
- ♥ O nisi fuala'au e mafai ona e fa'atauina mo mea tiga e fa'aono a'afia ai lau fuala'au poloka o le ACE. Silasila i le itulau 14 mo nisi fa'amatalaga.